

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Румяна Николова, Институт за изследване на изкуствата – БАН

за дисертационен труд на **Илко Евгениев Ганев**, редовен докторант към Институт за изследване на изкуствата – БАН, на тема:

Проектният театър в България след 1989 г.

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

научен ръководител – проф. д. н. Николай Йорданов

Дисертационният труд на Илко Ганев *„Проектният театър в България след 1989 г.“* е в обем от 332 страници и е организиран във въведение, пет глави, заключение и изводи и библиография.

Изследователският интерес на докторанта се фокусира върху театъра, създаден и финансиран на проектен принцип. В увода се представя целта на изследването, уточнява се терминологията, представя се структурата на текста и методологията му (*„Целта на настоящото изследване е да очертае проблемите и резултатите от дългогодишните управленски, финансови и творчески търсения, както и всички специфични условия, в които се развива и функционира българският театър като изходна основа за зараждането и последващото развитие на проектния театър в България“*). Още в тези първи страници, докторантът откроява основни проблеми при функционирането на т.нар. проектен театър.

В първа глава *“Началото на финансирането на проектен принцип в България. Заимстване на модели и практики“*, отчитайки динамичността на периода след политическите промени от 1898 г.,

докторантът търси отговор на въпроси като как културните политики се отразяват на художествената практика и какво е различното между появилия се проектен театър и този, който определяме като конвенционален. За да открие промените, касаещи сценичните изкуства след 1989 г., докторантът прави кратка ретроспекция на предходния период. В тази глава авторът предлага и вътрешна периодизация на разглеждания период, проследява началото на проектното финансиране и откроява важни за времето и касаещи темата събития и структури като Национален център за театър, докладът Ландри, опитите за реформи и др. Още тук Илко Ганев прави уточнението, че не разглежда проектния театър като еквивалентен на независимия. В изследователския му интерес са спектакли, реализирани на проектен принцип и в държавни и общински театри. Това усложнява и увеличава изследователското поле, защото необходими и важни за текста се оказват и културните политики, насочени към държавните и общинските театри, както и начина, по който те функционират. Затова важни за осмислянето на проблемите на проектния театър са описанието на цялостния контекст и развитие на театралната мрежа. Докторантът разглежда процесите в държавно субсидираните театри, съпоставяйки ги с тези при продукциите, финансирани на проектен принцип. Представя методиката, по която се финансират държавните театри и как нейните редакции водят до това театрите да не предоставят сцените и екипите си за копродукции. Точно е наблюдението, че *„това поражда и голямото предизвикателство пред проектния театър поради липсата на инфраструктура, която да обеме нарастващия брой реализирани спектакли на проектен принцип извън системата на държавните културни институти“*. Докторантът подкрепя наблюденията и изводите си с цифри и данни.

В тази част от дисертацията се проследява появата на нови формации, както и на водещи режисьорски имена, които определят облика на театъра, който наричаме проектен и политиките на Министерство на културата към тях. Главата завършва с изводи и обобщения от направените наблюдения.

Втора глава *„Финансиращите донорски организации. Принципи, условия, въздействие върху средата“* са разгледани донорски организации, които финансират проекти в сферата на изкуствата и театъра – Национален център за театър, Център за изкуства „Сорос“, Швейцарската фондация за култура „Про Хелвения“, СП „Култура“ и други общински програми във Варна и Пловдив, Фондация „Америка за България“, културните служби към чужди посолства, Британски съвет, Гьоте институт, Френски институт, Национален фонд „Култура“. Представени са и най-актуалните програми, които се появяват и действат непосредствено преди написването на текста. В тази част работата би могла да служи като справочник за финансиращите организации, които са имали и имат дейност в България през последните 30 години. Тук дипломантът, разглеждайки политиките на финансиращите организации, също прави изводи и обобщения за резултатите от проектния театър, за въздействие му в културната сфера и върху публиките.

В трета глава *„Устойчивите примери. Театрални спектакли, режисьори, творци и трупи“* представените да тук процеси са пренесени на художествено ниво. Разгледани са явленията от началото на периода – трупи, организации и творци като Театрална работилница „Сфумато“, Театрален департамент към НБУ и Възкресия Вихърлова, Театър „Диалог“, Първи частен театър „Ла страда“, Театър „Кредо“, режисьорски имена, които реализират своите спектакли на проектен принцип. Паралелно с това се проследява и развитието на проектните

условия. Текстът продължава с представянето на организации, които и днес продължават да са активни в създаването на проектен театър: „Фондация Ден Гри, Легал Арт Център, Дерида Денс център, Организация за съвременно алтернативно изкуство и култура „36 маймуни“, Паник бутон театър, Сдружение за съвременно алтернативно изкуство и култура „По действителен случай“, Брейн Стор Проджект, Метеор, Студио за документален театър „Вокс Попули“, Театър Реплика. Организациите са представени чрез кратки исторически справки, художествения им профил и по-важните им проекти.

В Заключението дипломантът прави обобщение на наблюденията и изводите си, откроява приносите на проектния театър и проблемите в неговото функциониране, управление и финансиране.

Темата на дисертационния труд на Илко Ганев е провокативна и сложна и не е проучвана досега. Тя съдържа в себе си поне три възможни изследователски полета – културните политики към сценичните изкуства, политиките на финансиращите организации и художествените резултати от тези политики. Един от приносите на работата е именно умелото свързване и преплитане на тези различни гледни точки. Това е направено в една цялостна и логична структура на дисертацията. Принос на изследването е и вътрешната периодизация на разглеждания период, с аналитично отбелязване на промените през различните етапи. Дисертацията представя и анализира една от същностните посоки на развитие на българския театър след политическите промени през 1989 г. до днешни дни – проектния принцип на финансиране и развитие на театрална дейност. Достойнство на дисертацията е и поставянето на въпроси и проблеми от актуалното битие на българския театър – липсата на ясна стратегия за развитие на културата, липсата на мониторинг на реализираните

проекти, конфликтите, породени от действащата нормативна уредба между публично субсидираните театри и спектаклите, финансирани на проектен принцип и др. В дисертацията е демонстрирана и много добра работа с източници, чиито данни са анализирани и използвани за доказателство на направените анализи.

В заключение и заради изложените качества на дисертационния труд, препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на докторанта Илко Ганев.

доц. д-р Румяна Николова

18 май 2022 г.